

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA****Codi:** 41013**Nom:** Formació investigadora**Cicle:** Màster Universitari Oficial / Postgrau doctorat**Crèdits ECTS:** 15**Curs acadèmic:** 2025-26**TITULACIONS**

Titulació	Centre	Curs	Període
2014 - Màster Universitari en Història de l'Art i Cultura Visual	Facultat de Geografia i Història	1	Anual

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2014 - Màster Universitari en Història de l'Art i Cultura Visual	Formació investigadora	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

VIVES-FERRANDIZ SANCHEZ LUIS

RESUM

Els continguts del mòdul tenen una primera part més teòrica constituïda pels continguts d'Historiografia artística -parant atenció tant a les arts visuals com a l'arquitectura- dedicats a l'estudi diacrònic i crític de la producció escrita sobre art, dels seus discursos teòrics, els seus autors i escoles, així com de la disciplina intel·lectual i acadèmica que els genera; prestant especial atenció als últims corrents teòrics en relació amb les arts: història social, estudis culturals, història de l'art feminista i teoria *queer, estudis postcoloniais, estudis visuals. No obstant això, el mòdul té una orientació eminentment pràctica destinada a formar historiadors de l'art mitjançant la instrucció en els mètodes de coneixement i investigació del fet artístic. A eixe objectiu responen els continguts d'heurística i crítica de fonts destinats a familiaritzar a l'estudiant amb les tipologies documentals emprades en la investigació historicoartística: des dels documents d'administratius o notariais, fins a la *hemerografia i els documents audiovisuals, passant per tota la literatura artística; així com ensinistrar-ho en la seua descripció, crítica i edició. Sense oblidar la bibliografia de referència sobre art, les bibliografies retrospectives i corrents, així com les principals bases de dades en art i humanitats i la seua consulta. En aquest mòdul s'inclouran continguts destinats a proporcionar habilitats pràctiques sobre tecnologies de la informació i la comunicació de gran utilitat per a l'estudi, investigació i difusió del patrimoni i les arts visuals a través de mitjans digitals. Finalment, el mòdul contindrà un Taller d'escriptura acadèmica que prepare als estudiants per a la redacció del Treball final de màster i l'inici posterior de la Tesi doctoral.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No es requereixen coneiximents previs

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

-

Aprenentatge pràctic de la metodologia científica per a la manipulació, la conservació i la interpretació historicoartística dels materials arqueològics.

Assimilació dels procediments heurístics i metodològics de construcció del saber historicoartístic i de la seua institucionalització acadèmica.

Capacitat per elaborar continguts audiovisuals amb eines TIC adequades per a les arts i les humanitats.

Capacitat per llegir i interpretar textos escrits sobre qualsevol suport que continguin informació relativa a la producció o la recepció d'obres artístiques.

Comprensió pràctica dels últims corrents historiogràfics sobre creació artística i cultura visual.

Coneixement de la bibliografia de referència, les bases de dades i els bancs d'imatges i habilitat per al seu maneig en la investigació.

Coneixement pràctic del funcionament i l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) relacionades amb el tractament, l'arxiu i la difusió de continguts audiovisuals.

Coneixement sistemàtic dels mètodes i de les tècniques d'investigació propis de la història de l'art.

Habilitat per aplicar els coneixements i les tècniques desenvolupades per les disciplines auxiliars de la història que siguin d'utilitat per al coneixement i la valoració dels fets artístics o estètics.

Saber editar fonts documentals i elaborar catàlegs raonats d'artistes i col·leccions.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

Aquesta assignatura aprofundeix en la singularitat de la Història de l'Art a Espanya, que des del seu origen va incloure la història de l'arquitectura. Aquesta especificitat disciplinària ha generat tensions i incoherències. D'una banda, la majoria dels manuals de metodologia de la Història de l'Art exclouen

1. Perspectives d'investigació històrica en obra i paisatge cultural construïts

l'arquitectura. Per un altre, la pràctica històrica, amb diferents motivacions, es nodreix des de la disciplina com des de les Escoles d'Arquitectura. Finalment, hi ha àmbits que queden descurats per ambdues. En aquest marc, l'assignatura té tres objectius fonamentals. En primer lloc, introduir les coordenades espaciotemporals de la Història de l'Art i subratllar la seua especificitat epistemològica a Espanya. En segon lloc, explorar les diverses perspectives d'investigació històrica en arquitectura i paisatge construït, unint fils entre art, arquitectura, urbanisme i enginyeria. Finalment, descobrir les tècniques i instruments d'investigació aplicables en aquests camps.

2. La cultura visual i la vida de les imatges

L'assignatura ofereix una aproximació als estudis de cultura visual i a les seues propostes metodològiques. S'analitzen els conceptes de cultura i visualitat així com la construcció cultural de les mirades en diferents moments de la història. També s'estudien models cronològics alternatius que els estudis visuals plantegen front a la linealitat tradicional de la història. L'assignatura ofereix casos d'estudi en els quals s'analitzen les relacions entre imatges i cultura com la iconoclasia, la presència de les imatges o la visualitat algorítmica. L'assignatura ofereix als alumnes eines crítiques amb les quals entendre la cultura visual tant del passat com del present i completar la seua formació investigadora per a abordar els reptes del món actual.

3. Taller d'investigació: de l'arxiu a les humanitats digitals

El taller pretén abordar una formació pràctica de l'alumnat en la investigació acadèmica. Es realitzarà una aproximació a diferents tipus de fonts, institucions arxivístiques i d'investigació oferint models pràctics de desenvolupament de la investigació en història de l'art i cultura visual. Es realitzarà una aproximació a les diverses tecnologies (en un sentit ampli del terme) que hem emprat i estem emprant per a conèixer millor la cultura visual del passat introduint eines digitals que ofereixen alternatives afegides a la investigació tradicional.

Tendències actuals de la Historiografia artística és una assignatura de caràcter teòric, preparatòria per a la investigació pràctica, consistent en una reflexió disciplinar sobre la Història de l'art i en un estudi epistemològic dels seus mètodes, amb especial atenció a l'estat actual de la historiografia espanyola i a la recepció dels Estudis visuals.

Els seus continguts comprenen l'estudi diacrònic i crític de la producció escrita sobre art a les últimes dècades, dels seus discursos teòrics, els seus autors i escoles: des de la renovació del formalisme i la iconografia, passant per la història social, fins als estudis culturals i visuals, la crítica feminista o els estudis postcolonials.

Aquests continguts seran abordats en deu sessions de seminari en què sanalitzaran col·lectivament una selecció de textos representatius de les diferents perspectives metodològiques vigents en els estudis artístics de les últimes tres dècades.

1. Presentació del seminari. Canvis postmoderns en l'art i la història.
2. La situació actual de la Història de l'art. Una reflexió historiogràfica.

4. Últims corrents historiogràfics

Tendències actuals de la Historiografia artística és una assignatura de caràcter teòric, preparatòria per a la investigació pràctica, consistent en una reflexió disciplinar sobre la Història de l'art i en un estudi epistemològic dels seus mètodes, amb especial atenció a l'estat actual de la historiografia espanyola i a la recepció dels Estudis visuals.

Els seus continguts comprenen l'estudi diacrònic i crític de la producció escrita sobre art a les últimes dècades, dels seus discursos teòrics, els seus autors i escoles: des de la renovació del formalisme i la iconografia, passant per la història social, fins als estudis culturals i visuals, la crítica feminista o els estudis postcolonials.

Aquests continguts seran abordats en deu sessions de seminari en què sanalitzaran col·lectivament una selecció de textos representatius de les diferents perspectives metodològiques vigents en els estudis artístics de les últimes tres dècades.

3. Els fonaments disciplinars i la seva vigència actual: el positivisme.
4. Els fonaments disciplinars i la seva vigència actual: el formalisme.
5. La història social de l'art i el seu llegat.
6. Lectures del contingut: de la iconografia a la semiòtica.
7. Reconstruint el cànon. Estudis sobre recepció i fortuna crítica.
8. Altres històries de l'art: estudis de gènere i postcolonials.
9. Què és la cultura visual?
10. Estudis visuals versus Història de l'art.

5. Taller d'escriptura i producció acadèmica

Taller pràctic per a la redacció de textos científics. Està dirigit a introduir als estudiants en l'escriptura de textos científics i acadèmics. L'objectiu és ajudar-los a adquirir i començar a desenvolupar les habilitats essencials d'escriptura i pensament en la vida acadèmica professional per mitjà de l'ús d'eines tecnològiques i literàries.

Programa:

1. Formes d'escriptura acadèmica.
2. El procés d'elaboració del text acadèmic.
3. L'exposició oral de resultats científics.
4. On, com i quan publicar.
5. Orientació i consells pràctics en la trajectòria d'investigació.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Tutories	112,50
Total hores	112,50

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00

Elaboració de treballs individuals o en grup	70,00
Estudi i treball autònom	160,50
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	32,00
Total hores	262,50

METODOLOGIA DOCENT

ACTIVITATS PRESENCIALS

a) Classes teòriques participatives, en funció del caràcter de l'assignatura. Exposició dels continguts per part del professor/a amb la participació de l'estudiant.

b) Classes pràctiques o seminaris en funció del caràcter de l'assignatura. S'aspira a establir una relació efectiva entre els coneixements teòrics i la seva aplicació pràctica (descripció, anàlisi i interpretació cultural de les manifestacions artístiques, estudi de casos, aplicació de la terminologia específica, anàlisi i comentari de la historiografia i fonts).

c) Activitats complementàries, treball de camp i tutories, en funció de caràcter de l'assignatura. Activitats en les quals el professor/a dirigeix el treball autònom de l'estudiant i resol les dificultats que aquest li plantegi.

TREBALL AUTÒNOM DE L'ESTUDIANT

Recerca i selecció de la bibliografia i altres fonts, preparació de les classes i activitats, lectures recomanades, estudi dels continguts per a les proves escrites, redacció de les memòries i treballs pràctics, confecció del portafulls, etc.

Els ensenyaments de postgrau a la Universitat de València estan integrats a la plataforma d'ensenyament a distància anomenada «Aula virtual», que constitueix un recurs de primer ordre per a la formació dels estudiants, complementari de les classes teòriques o pràctiques, els seminaris i el resta d'activitats complementàries. A través d'ella, docents i estudiants poden mantenir una comunicació permanent, programar activitats acadèmiques i disposar de materials, documents i tot tipus d'informació referida als respectius cursos, així com revisar i qualificar les tasques formatives dels estudiants.

AVALUACIÓ

Les competències a adquirir seran avaluades per blocs, corresponent amb cadascuna de les cinc assignatures impartides en aquest mòdul, per raó del 16% del total del mòdul en cadascuna de les 5 assignatures.

Un sisè bloc correspon a un treball de recerca dirigit per un dels professors del mòdul i avaluat per aquest, per raó del 20% del total del mòdul.

En cada un dels 6 blocs d'avaluació, s'estableix la qualificació mínima de 4 punts sobre 10 (4/10) perquè es pugui establir la mitjana corresponent.

Serà fonamental com a instrument bàsic d'avaluació, l'assistència a totes les classes i la participació en aquestes.

Com a mitjà per a l'avaluació i per a la comunicació dels resultats d'aquesta, s'estableix la plataforma Aula Virtual.

Atenent el biaix de cada assignatura, es podran tenir en compte els següents sistemes d'avaluació, aïlladament o combinant-los:

I. Seminaris, debats, lectures o memòria d'activitats. Recensions, memòries, resums o anàlisi crítica de la bibliografia recomanada i de les activitats complementàries desenvolupades (20% - 30%). S'avaluen:

- Adquisició de coneixements teoricopràctics sobre mètodes i tècniques d'investigació en Història de l'art.
- Comprensió de la bibliografia general i específica de l'assignatura.
- Capacitat per a l'elaboració d'informes o memòries escrites sobre les activitats complementàries, com visites a museus, exposicions, conjunts arqueològics i monumentals, arxius, col·leccions, galeries, tallers d'artistes, etc.
- Adquisició d'un esperit analític i crític de la bibliografia i les fonts utilitzades per la Història de l'art.

II. Treball pràctic individual i/o en grup (20% -30%). Treball individual i/o en grup, escrit i/o oral, on s'avaluen:

- Adquisició d'habilitats de recerca bibliogràfica i informació.
- Domini de la bibliografia general i específica de les diferents matèries.
- Capacitat d'argumentació i presentació d'un discurs ordenat i coherent.
- Elaboració d'anàlisi i propostes d'interpretació de l'obra d'art.
- Adquisició d'una metodologia científica pròpia de la Història de l'art.
- Anàlisi i interpretació del fet artístic en relació a les fonts documentals, literàries, visuals...
- Adquisició de coneixements instrumentals sobre TIC aplicats a la Història de l'art.

- Destresa en l'aplicació pràctica de les exigències formals d'un treball científic.

III. Portafulls (40% -60%). Recull dels treballs de l'estudiant al llarg del curs que permet implicar-lo en el procés d'aprenentatge i l'avaluació contínua de:

- Coneixements aplicats a la solució de problemes.
- Capacitat per localitzar informació i per plantejar i resoldre problemes en entorns nous.
- Habilitats en progrés al llarg del curs.
- Motivació de l'estudiant i capacitat de superació dels seus èxits.

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern del 27 de gener de 2004, en compliment dels RR.DD. 1044/2003 i 1125/2003.

t de València aprovada pel Consell de Govern del 27 de gener de 2004, en compliment dels RR.DD. 1044/2003 i 1125/2003.

p>

BIBLIOGRAFIA

- BELLIDO GANT, María Luisa. Difusión del patrimonio cultural y nuevas tecnologías. Sevilla, Universidad Internacional de Andalucía: Junta de Andalucía, 2008. CARRERAS MONFORT, César (coord.). Evaluación TIC en el patrimonio cultural: metodologías y estudio de casos. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, 2009. CARRERAS MONFORT, César et al. Patrimonio y tecnologías de la comunicación: bits de cultura. Número monográfico de la revista PH. Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, 2004, nº 46. CARRERAS MONFORT, César; MUNILLA CABRILLANA, Glòria. Patrimonio digital: un nuevo medio al servicio de las instituciones culturales. Barcelona: UOC, 2005.
- COLORADO CASTELLARY, Arturo. Hipercultura visual. El reto hipermedia en el arte y la educación. Madrid: Editorial Complutense, 1997. DELOCHE, Bernard. El museo virtual: hacia una ética de las nuevas imágenes. Gijón: Trea, 2002. MORENO, Isidro. Musas y nuevas tecnologías. El relato hipermedia. Barcelona: Paidós, 2002. RODRÍGUEZ ORTEGA, Nuria (dir.). Teoría y literatura artística en la sociedad digital. Construcción y aplicabilidad de colecciones textuales informatizadas. Gijón: Trea, 2009. BREA, José Luis (ed.). Estudios visuales. La epistemología de la visualidad en la era de la globalización. Madrid: Akal, 2005. MARTÍN MARTÍNEZ José; SEBASTIÁN LOZANO, Jorge. La Historia del arte en la Universitat de València durante la postguerra (1939-65), Saitabi, 1997, nº 47, p. 173-214. MARTÍN MARTÍNEZ, José. ¿Para qué

estudiar Historia del arte en la Universidad? Por unas humanidades visuales *Ars Longa*.
Cuadernos de Arte, 2007, nº 16, p. 143-174.

- PANOFSKY, Erwin. La historia del arte en cuanto disciplina humanística. EN: El significado en las artes visuales. Madrid: Alianza, 1979, p. 17-43 (Ed. original, 1940). RODRÍGUEZ DE LA FLOR, Fernando. Giro visual. Primacía y declive de la lecto-escritura en la cultura postmoderna. Salamanca: Delirio, 2009. ARIAS SERRANO, Laura. Las fuentes de la historia del arte en la época contemporánea. Barcelona: Ediciones del Serbal, 2012 BORRÁS GUALIS, Gonzalo. Cómo y qué investigar en historia del arte. Una crítica parcial de la historiografía del arte española. Barcelona: Ediciones del Serbal, 2001. FREIXA, Mireia et al. Introducción a la Historia del arte. Fundamentos teóricos y lenguajes artísticos. 2ª ed. Barcelona: Barcanova, 1991. RAMÍREZ, Juan Antonio. Cómo escribir sobre arte y arquitectura. Barcelona: Ediciones del Serbal, 1996.
- CASSANY, David. Afilar el lapicero. Guía de redacción para profesionales. Barcelona: Anagrama, 2007. CASTELLÓ, Montserrat (coord.) Escribir y comunicarse en contextos científicos y académicos. Conocimientos y estrategias. Barcelona: Graó, 2007. CREME, Phyllis; LEA, Mary R. Escribir en la Universidad. Barcelona: Gedisa, 2000. GARACHANA, Mar; MONTOLIO, Estrella; SANTIAGO, Marisa. Manual práctico de escritura académica. Barcelona: Ariel, 2000. ROMERO FARFÁN, César Augusto. Escritura académica: Errores que usted no cometerá cuando redacte su artículo científico. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, 2011, nº 18, p. 79-94. VÁZQUEZ, Graciela (coord.). Actividades para la escritura académica ¿Cómo se escribe una monografía? Madrid: Edinumen, 2001.